

JUDECATA ÎN ECHITATE ÎN DREPTUL CIVIL ROMÂNESC

CODRUȚA-ȘTEFANIA JUCAN*

***Abstract** The present paper is dedicated to the analysis of Justice and Equity and the impact of these two concepts in shaping the Romanian Justice System. Stemming from the great philosophers of Antiquity, these concepts have known different variations across History, sometimes growing closer in their definitions and at other more recent times being each addressed as an individual concept.*

These concepts also reside in a special position within the Romanian legal system, influencing legal institutions and mainstream juridical doctrines, as we will present to you in the paragraphs of this paper.

Keywords: *Equity, Justice, philosophy, New Civil Procedure Code*

1. Introducere și noțiuni

Cuvântul „echitate” provine în limba română, pe cale neologică, din limba latină, unde termenul folosit era *aequitas*. Această noțiune corespunde unuia dintre cele mai importante principii de drept, originar tot din dreptul roman.

Înțelesurile date acestui principiu, fundamentat ca atare din cele mai vechi timpuri, sunt în general corespunzătoare ideii de dreptate, corectitudine, respectare a drepturilor celorlalți, egalitate a tuturor în fața justiției și soluționare fără părtinire a problemelor deferite unui judecător. Apreciem astfel că din punct de vedere juridic putem vorbi despre două fațete ale principiului, unul de fond, care ține efectiv de susținerile părților și de dreptul adus în discuție și unul procedural, care ține de modalitatea în care instanța soluționează un diferend, aspecte pe care le vom analiza însă împreună.

---

* Lect. univ. asociat dr. Facultatea de Drept Cluj-Napoca, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București.

Vom vedea în cele ce urmează pe scurt care sunt trăsăturile esențiale ale acestui principiu, care a fost evoluția sa în dreptul românesc, precum și tendințele sale viitoare raportat la ultimele modificări legislative intrate în vigoare sau care vor intra în vigoare.

2. Aspecte cu caracter filosofic

Acest principiu juridic al echității poate fi corelat noțiunii filozofice de dreptate și echitate, dar și celor de adevăr, bunătate, umanism (toate percepute conform epocii, deci nu neapărat identice cu ceea ce noi înțelegem azi prin aceste noțiuni). Dezbateră cu privire la toate aceste concepte a început în cele mai vechi timpuri, antichitatea fiind extrem de preocupată de aspecte similare.

Conținutul filosofic al acestei noțiuni a făcut așadar subiectul unor reflecții, din care unele au rămas aplicabile chiar și azi, încă din antichitate, într-o perioadă în care dreptul se îmbina cu filosofia. Această lipsă de diferențiere aproape totală pentru anumite epoci face necesară o scurtă oprire asupra modalității în care această idee de echitate a apărut și s-a dezvoltat în timp. În acest context, dorim să subliniem dar câteva aspecte legate de evoluția filosofică generală a conceptului, punctând câteva puncte esențiale din aceasta.

Se poate observa studiind autorii antici, dar și cei mai târzii, dincolo de pasiunea dezbaterii și faptul că noțiunea de echitate se suprapune sau se confundă uneori cu alte noțiuni similare: dreptate, justețe, egalitate, discuțiile derulându-se pe toate aceste paliere.

Nu vom insista prea mult asupra acestor aspecte de natură filosofică și pentru că ele ar putea singure să facă obiectul unei dezbateri distincte și complexe, care oricum depășește aria noastră de specializare și care ar putea la rândul lor reprezenta subiectul unor tomuri întregi, nu doar ale unor simple articole.

Se cuvine să punctăm însă unele opinii și unele viziuni care au influențat dreptul și aplicarea acestuia, deși ele vin din sfera filosofiei.

Aristotel în Cartea a V-a din lucrarea sa *Etica nicomahică* este primul care face teoretizarea ideii de dreptate, încercând nu doar definirea și relaționarea sa cu alte „virtuți etice” (cum le numește), ci chiar o formă de clasificare, în dreptate comutativă, distributivă și coercitivă sau represivă¹. Tot el leagă extrem de strâns această noțiune cu matematica și

---

¹ Aristotel, *Etica nicomahică*, Editura IRI, București, 1998, p. 103-124.

cu noțiunile de natură filosofică ale matematicii (egalitatea, proporționalitatea etc.). Pentru a sublinia strânsa conexiune între cele două și modalitatea în care această conexiune a ajuns să fie concretizată în domeniul dreptului este suficient să facem referiri la legea talionului (din Codul lui Hammurabi², dreptul iudaic sau alte sisteme de drept de tip oriental), principiu de aplicare strict matematică a ceea ce se înțelege prin egalitate în drept (evident cu corectivele inerente epocilor, care făceau ajustările cunoscute prin prisma originii sociale, a capacităților economice etc.).

Același concept al echității apare în timp în diversele curente ideologice care au fost create de umanitate în asociere cu diverse alte valori pozitive: dreptate, egalitate, caritate sau ca emanând din diverse surse: divinitate, drept, stat.

Evul Mediu a creat și susținut teoria dreptății și echității divine, duelul judiciar fiind una dintre formele acestei manifestări, în care Dumnezeu ajută pe cel care avea dreptate, puterea de a învinge având o sursă divină. Desigur, noțiunea mai complexă de echitate care începuse a se contura în antichitate s-a pierdut sau și-a pierdut din forță, înlocuită de valorile creștinismului, mai puțin teoretizante în această direcție, cel puțin la început.

Noțiunea apare chiar aneantizată total în cazul unor teoreticieni cum ar fi Machiavelli, care susține în *Principiile* supunerea oricărui principii sau valori interesului superior al interesului politic, ce ajunge să justifice orice mijloace, chiar și imorale.

Ulterior, iluminismul³ încep să reconsidere poziția unor noțiuni cum ar fi dreptul – dreptatea – statul și forța, precum și relațiile create între acestea, teoretizând noi concepte cu privire la acestea. Treptat, ideea și conceptul de echitate își face loc printre ele, fără a fi însă valorizată sau apreciată în felul în care contemporaneitatea o va face.

---

² Mihnea Dan Radu, *Reglementarea raporturilor obligaționale în Codul lui Hammurabi* în „Fiat Justitia”, nr. 1-2/2002, p. 22-37; *idem*, *Reflecții referitoare la evoluția istorică a răspunderii juridice* în „Studii și cercetări din domeniul științelor socio-umane”, vol. 14, editat de Academia Română, Filiala Cluj-Napoca, Institutul de istorie „George Bariț”, Departamentul de cercetări socio-umane, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2005, p. 370-375; *idem*, *Aspecte istorice cu privire la apariția obligațiilor contractuale și a celor delictuale* în „Pandectele Române”, supliment pe anul 2008, p. 192-197.

³ J. J. Rousseau, *Contractul social*, cartea I, Editura Științifică, București, 1957, precedat de Thomas Hobbes, *Leviathan*. ed. Penguin Books Ltd., 1981, *passim*.

3. Echitatea și protecția sa juridică

Ca o consecință a schimbărilor societății, Revoluția Franceză unul dintre fenomenele istorice profund legate de iluminism, prin ideologia sa concretizată în *Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului* (1789) începe să îmbrace într-o formă juridică ceea ce până la momentul respectiv nu fusese decât filozofie sau morală. Deși nu face nici un fel de referire expresă la acest principiu, cele 17 articole care o compun alături de preambulul său sunt perfect concordante cu noțiunea și conceptul de echitate, care se desprinde din toate ideile proclamate.

Ele vor fi preluate în *Declarația Universală a Drepturilor Omului* (1948) adoptată sub egida ONU face referire în art. 10, în mod expres, la noțiunea de echitate și valorizarea sa juridică, prin asocierea cu ideea de judecată și tribunal⁴.

Diverse legislații interne au adoptat treptat aceste precepte cu titlul de valori supreme.

Un alt pas important și memorabil este cel constituit de Convenția Europeană a Drepturilor Omului (semnată la Roma în 1950) cu protocoalele aferente, care a devenit cel puțin la nivel european unul dintre garanții respectării acestui principiu⁵.

Așadar abia în epoca contemporană acest principiu depășește granițele filosofiei și ale avântului politic pentru a dobândi o reală valoare juridică, având rangul unui principiu de bază al dreptului, care trebuie respectat ca atare.

România s-a raliat în mod real și concret la aceste valori, obligându-se la respectarea acestor principii, deci inclusiv a principiului echității prin ratificarea acestei convenții în 20 iunie 1994.

4. Echitatea în alte ramuri sau domenii ale dreptului

Există unele deficiențe legate de echitate și aplicabilitatea ei în normele de drept civil, dar sunt alte domenii ale dreptului care au adoptat soluționarea litigiilor sau diferendelor în conformitate cu acest principiu.

---

⁴ Art. 10 - *Orice persoană are dreptul în deplină egalitate de a fi audiată în mod echitabil și public de către un tribunal independent și imparțial care va hotărâ fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzări în materie penală îndreptată împotriva sa.*

⁵ Art. 6 al Convenției.

4.1. Arbitrajul

Arbitrajul este unul dintre aceste domenii, arbitrajul în echitate – *aequo et bono* – fiind reglementat și acceptat inclusiv din punct de vedere juridic. Practic, într-o astfel de situație, sub condiția ca părțile să accepte soluționarea diferendului în această formă, arbitrul are obligația de a nu aplica normele legale de drept materiale și procedural, soluție obținută fiind una definitivă. Arbitrul decide deci potrivit conștiinței sale și exclusiv din punct de vedere subiectiv, dacă apreciem în acest caz subiectivitatea a fi lipsa oricărei raportări la normele juridice.

Există și reglementări în acest sens, ele fiind incluse în primul rând în sistemele de drept ale unor state (Elveția, Franța etc.), precum și în regulamentele camerelor de arbitraj internațional (Paris) sau convenții internaționale (Convenția europeană cu privire la arbitrajul comercial internațional, Geneva, 1961), de unde au fost preluate și în dreptul nostru intern, prin art. 340 și urm. din Codul de procedură civilă care reglementează arbitrajul. În mod concret, art. 360 al. 2 stabilește că „*pe baza acordului expres al părților, tribunalul arbitral soluționează litigiul în echitate*”.

Nu putem să nu observăm totuși cât de deficitar și de succint este reglementat acest aspect, simpla menționare a noțiunii de echitate și a acestui principiu părăndu-i legiuitorului mai mult decât suficientă.

4.2. Dreptul penal

Este un alt domeniu al dreptului, unde din tendința de a judeca anumite aspecte în echitate este evidentă deja de mai mult timp. Sursa acestor soluții este cel mai adesea Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Cel mai frecvent acest aspect este observabil în momentul în care instanțele române au de-a face cu soluții necesare în cadrul unor litigii pentru care legea română nu prevede.

Evident, în astfel de cazuri apelul la jurisprudența Curții Europene și la Convenția Europeană a Drepturilor Omului devine mai mult decât necesară.

5. Echitatea în Codul civil și Codul de procedură civilă. Aspecte practice și doctrinare

Așa cum am arătat deja foarte succint, echitatea este un principiu cu valoare oscilantă în funcție de epoca istorică căreia încercăm să îi determinăm trăsăturile.

În ceea ce privește epocile mai recente, principiul s-a conturat cu claritate și fermitate drept unul dintre esențele dreptului.

În acest sens, perioada interbelică a teoretizat conținutul său, una dintre cele mai celebre fiind remarca lui Mircea Djuvara, care spunea că „fără dreptate, adică fără justiție și fără echitate, dreptul nu poate să aibă înțeles, este numai un mijloc de tortură al oamenilor, iar nu un mijloc de conviețuire pașnică între ei”⁶, echitatea fiind unul dintre elementele raționale ale ideii de justiție, alături de „persoană, drept, obligație, act juridic, obiect juridic, egalitate, libertate și justiție”, după cum arată același autor⁷.

Ne raportăm deci la un ideal, la noțiuni ideale, problematică fiind modalitatea în care aceste principii își găsesc aplicabilitatea concretă în practică, echitatea reprezentând „aprecierea justă, din punct de vedere juridică a fiecărui caz individual”⁸. Mai mult, noțiunea se poate subsuma inclusiv moralei și ideii de moralitate⁹. Tot doctrina este cea care a analizat acest concept al echității atunci când a legat noțiunile de stat, drept și dreptate¹⁰.

Având în vedere reglementările anterioare, principiul echității avea statutul care revine oricărui principiu de drept prin raportare la norma juridică¹¹, respectiv determina norma juridică fiind inclus în

---

⁶ Mircea Djuvara, *Teoria generală a dreptului*, Editura All, București, 1995, p. 114.

⁷ *Idem*, p. 224; Corina Buzdugan, *Teoria generală a dreptului*, Editura Universul Juridic, București, 2011, p. 11-12.

⁸ Mircea Djuvara, *op. cit.*, p. 227.

⁹ Elena Mihaela Fodor, *Norma juridică – parte integrantă a normelor sociale*, Editura Argonaut, 2003, p. 18-44; Corina Buzdugan, *op. cit.*, p. 19-24; Elena Mihaela Fodor, *State, law, moral and religion*, în „AGORA International Journal of Juridical Sciences”, nr. 2/2011, p. 338-343; Corina Buzdugan, *Corelația normelor juridice cu normele morale și normele obișnuielnice în Fiat Justitia*, nr. 1/2011, Cluj-Napoca, format electronic - <http://fiatiustitia.ro/ojs/index.php/fi/index>.

¹⁰ Elena Mihaela Fodor, Corina-Cristina Buzdugan, *Statul, dreptul și dreptatea în volumul de studii „Societate, cultură, valoare”*, vol. I, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2011, p. 123-137.

¹¹ O sinteză a opiniilor doctrinare asupra acestei problematice v. Elena Mihaela Fodor, *op. cit.*, p. 156-159.

aceasta în procesul de creare sau aplicare a dreptului, coeziunea întregului sistem de drept rezultând din concordanța între principii și norme¹².

Cu referire directă la aplicarea acestui principiu de drept în ceea ce privește dreptul civil, reglementarea nu a existat în mod expres, nici în vechiul Cod civil, nici în Codul de procedură civilă încă în vigoare (exceptând prevederile menționate deja cu privire la arbitraj) și nici în Noul Cod civil nu sunt astfel de mențiuni.

În aceste condiții prima întrebare care se poate pune este legată de modalitatea de aplicare sau justificarea aplicării acestui principiu în baza legii, dincolo de chestiunile teoretice și doctrinare. Evident că o instanță poate să își motiveze hotărârea și în temeiul unor principii, însă precumpănitoare trebuie să fie norma legală, respectiv prevederea concretă pe care își bazează sentința sau decizia.

Această prevedere legală pe care instanțele au ales să o folosească pentru a putea motiva o hotărârea făcând apel la principiul echității era art. 3 din codul civil, care stabilea că judecătorul care va refuza să judece, sub cuvânt că legea „nu prevede, sau că este întunecată sau neîndestulătoare” este culpabil de denegare de dreptate. Poate fi uneori o forțare a demersului hermeneutic al normei juridice, dar scopul procesului civil, acela a descoperirii adevărului și dreptății în cauză, putea fi atins prin această modalitate. O subliniere se cuvine totuși a fi făcută, și anume aceea că puține instanțe ajungeau să își întemeieze hotărârile pe interpretarea în această lumină a prevederilor legale.

Astfel, echitatea este rezultatul unei interpretări, prin natura sa subiectivă, dar care este esențială în momentul în care nu există prevederile legale care să reglementeze în mod concret și direct problema dedusă judecării, deși scopul legii este și trebuie să fie tocmai atingerea echității. Așadar, aceasta este însă rațiunea finală a legii și trebuie subliniată necesitatea de a se găsi echilibrul între necesitățile practice ale vieții și noțiunea de echitate¹³.

Cealaltă pârgie legală ce putea fi utilizată și a și fost utilizată de către instanțele din România, mult mai frecvent este jurisprudența CEDO, dreptul acestei instanțe fiind asimilat cu ușurință atunci când instanțele românești au realizat lipsa unui instrument juridice sau precaritatea instrumentelor juridice adecvate unei anumite spețe.

Cel mai frecvent putem vorbi despre invocarea acestui principiu, al judecării în echitate, în cauzele de acordare a despăgubirilor pentru

---

¹² Elena Mihaela Fodor, *op. cit.*, p. 159-164, cu jurisprudență exemplificatoare.

¹³ Mircea Djuvara, *op. cit.*, p. 285.

daune morale unor persoane care au suferit diverse prejudicii prin erori judiciare săvârșite în procesele penale¹⁴.

Temeiul juridic în ambele cazuri sunt în primul rând normele de drept civil corelate cu prevederile penale (art. 504-506 C. pr. pen.) și cu prevederile art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului¹⁵, adiacente și oarecum secundare speței, având în vedere că vorbim despre judecarea unor cauze având drept obiect acordarea unor daune, care deși provin dintr-un dosar penal se judecă în baza normelor civile. Având totuși în vedere faptul că nu există nici o instituție juridică în dreptul românesc care să indice o modalitate obiectivă de a stabili daunele morale a fost necesară raportarea la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Aceasta, după cum chiar instanța română a arătat nu are la rândul său nici un fel de instrument de stabilire a unor astfel de daune de natură morală, imposibil de cuantificat, decât principiul echității. Neexistând cheltuieli prestabilite CEDO judecă astfel de cauze în echitate aplicând acest criteriu, total subiectiv, pentru a stabili compensațiile datorate petenților. În realitate nu există nici pentru Curtea Europeană norme care să îi indice modalitatea de calcul a unor astfel de prejudicii, prin urmare se aplică în mod direct principiul echității, respectiv judecata în echitate.

Diferențe constă în aceea că instanța europeană poate invoca și aplica în mod direct principiul, în timp ce instanța română nu poate să procedeze în acest mod, invocarea principiului fiind una indirectă, prin raportare la jurisprudența europeană.

Dificultățile unui astfel de demers sunt inerente, iar reticențele instanțelor din România în a aplica acest principiu sunt poate parțial și de înțeles.

6. Echitatea în Noul Cod civil și Noul Cod de procedură civilă

Dacă Noul Cod civil nu a venit cu noutăți semnificative sub acest aspect, o modificare substanțială este pe cale să apară sau sperăm să apară în momentul (și dacă) Noul Cod de Procedură civilă va intra în vigoare în forma cunoscută în acest moment.

---

¹⁴ Este cazul Deciziei nr. 8801 din 28 octombrie 2009, pronunțată de Secția civilă și de proprietate intelectuală, Înalta Curte de Casație și Justiție - http://www.dreptonline.ro/spete/detalii_speta.php?cod_speta=130 accesat la 11 nov. 2012; Decizia nr. 1179/2011 a aceleiași instanțe - <http://iccj.scj.ro/cautare.php?id=59072>.

¹⁵ C. Bîrsan, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, ed. 2, Editura C. H. Beck, București, 2012, p. 221-350.

Art. 5 al actului normativ invocat reia prevederile vechiului art. 3 discutat mai sus, dar într-o formă mai largă și mai explicită, repetând totuși în esență obligația judecătorului de a analiza pricinile deduse judecării analizând neprimirea sau refuzul de a judeca sub scuza absenței normelor juridice. Acest articol vine însă cu o nouă prevedere, extrem de interesantă și de „oferantă”, care poate deschide calea unui nou tip de justiție.

Este vorba despre al. 3 al art. 5 N. C. pr. civ., care arată că *„În cazul în care o pricină nu poate fi soluționată nici în baza legii, nici a uzanțelor, iar în lipsa acestora din urmă, nici în baza dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare, ea va trebui judecată în baza principiilor generale ale dreptului, având în vedere toate circumstanțele acesteia și ținând seama de cerințele echității”*.

Subliniem ca o primă remarcă faptul că avem totuși de-a face cu o aplicare subsidiară a acestui principiu, doar atunci când legea nu dispune. Aceasta presupune faptul că abia în lipsa unor norme explicite, a unora similare sau a uzanțelor, instanța va putea apela la ideea de echitate atunci când se pronunță într-un litigiu dedus judecării.

Din păcate, nici acest cod nu face vreo definiție mai largă sau o minimă analiză a principiului pentru a vedea în mod concret căror noțiuni se subsumează el. Pe de altă parte, o atare atitudine este parțial chiar de înțeles din moment ce avem de-a face cu o noțiune profund subiectivă, ce va fi lăsată exclusiv la aprecierea judecătorului. Probabil această noțiune ar fi complicat oricum de definit prin prisma unui limbaj și a unor concepte strict și exclusiv juridice.

Această precizare și noutate legislativă trebuie corelată și cu alte asemenea noi prevederi, cum ar fi cele de la art. 22, care extind foarte mult rolul și posibilitățile instanței în aflarea adevărului. Acest al doilea articol menționat face referire la puterile extrem de largi ale judecătorului atunci când în virtutea rolului său activ și a scopului de aflare a adevărului va avea posibilitatea să analizeze cauza sub orice aspect va considera necesar, chiar dacă părțile nu fac referire la unele dintre problemele ridicate de către instanță (al. 2), de a introduce noi persoane în cauză (al. 3, putere care pun în discuție principiul disponibilității părților, menționat și el în noua reglementare, deci valabil încă), de a recalifica actul sau faptul dedus judecării (al. 4). Toate aceste instanța trebuie să le facă în limitele „principiilor generale ale dreptului, cerințelor echității și bunei-credințe” (al. 7).

Toate aceste prevederi cresc foarte mult puterea instanței de judecată și pot da sau nu o turnură nouă modului în care se vor judeca

litigiile de către instanțele românești. Desigur, actul normativ indicat nefiind încă în vigoare, iar discuțiile pe baza lui fiind și încărcate de o latură practică extrem de pregnantă, literatura de specialitate este aproape absentă, iar practica, poate superfluu de menționat având în vedere că vorbim despre norme viitoare, lipsește încă.

7. Concluzii

Noul Cod de procedură civilă vine într-o lume a juridicului încărcată de așteptări atât din partea profesioniștilor cât și din partea justițiabililor a căror încredere în actul de justiție din România este la cote minime.

E posibil ca această prevedere să fie una dintre soluțiile așteptate sau măcar un răspuns la multiplele întrebări și probleme care frământă sub aspect procedural mediul juridic românesc.

Este evident că o astfel de posibilitate acceptată acum direct de către legiuitor și acordată, poate cu prea mare ușurință, instanțelor se coroborează cu rolul tot mai predominant al judecătorului și libertatea de interpretare tot mai mare, în înțelegerea cauzei, dirijarea unui proces și în soluționarea acestuia. Este posibil ca și multe dintre instanțe să fie reticente în a apela la acest principiu. Nu ne referim aici al un refuz de a judeca, ci la o interpretare a actelor deduse judecării pentru a le putea încadra într-un tipar prestabilit. Este posibil ca instanțe extrem de bine intenționate să se folosească de acest instrument pentru a decide de aici înainte în interesul dreptății și al adevărului, dacă vor avea puterea să o facă.

Să nu uităm însă că astfel de instanțe există deja și au existat și anterior unei virtuale intrări în vigoare a Noului Cod de Procedură civilă, iar atunci când au dorit au soluționat cauza în interesul exclusiv al dreptății. Oricum, prevederea și aplicabilitatea acestui principiu rămâne subsidiară, așa cum am arătat, ea venind după aplicarea normei juridice concrete, a uzanțelor. În continuarea acestei idei e posibil ca nici un fel de modificare semnificativă să nu apară.

Riscurile unei astfel de prevederi există însă și ele.

Este evident că o atare posibilitate și un astfel de instrument, aflat în mâinile unor persoane mai puțin pregătite (iar aici nu ne referim în nici un caz doar la instanțele de judecată) poate avea și efecte negative.

O prea mare libertate sau interpretarea unei astfel de prevederi ca o libertate, în mod excesiv, poate duce la haos din punct de vedere procedural sau al soluțiilor (haos ce poate fi desigur ponderat de

reglementările, pe care nu le mai menționăm aici, care cresc rolul instanței supreme de unificare a jurisprudenței la nivel național, atât preventiv cât și după soluțiile discordante).

Este evident însă că dreptate și echitatea sunt noțiuni de o subiectivitate totală și cu o profundă natură filosofică. Fiecare dintre părți simte, cel mai frecvent într-un litigiu, că ea este cea care are dreptate. Desigur, în funcție de cunoștințele sale, valorile sale, bagajul său emoțional și experiența sa de viață și un judecător este subiectiv, iar soluția pe care o va pronunța va continua să nu rezolve problema și să nemulțumească cel puțin una dintre părți.

Existența unor reguli de judecare și de interpretare a normei juridice și a actului dedus judecății sunt de natura dreptului procedural, astfel încât prevederi care lasă o mare libertate de interpretare presupun unele riscuri. Să nu uităm și necesitatea unei doze de previzibilitate, care este obligatorie în actul de justiție și pe care CEDO o asimilează dreptului la un proces echitabil, deci ideii de echitate, atât de complex (și totuși insuficient poate) stabilită prin art. 6 al Convenției Europene¹⁶.

Să nu uităm că echitatea rămâne în realitate un ideal și că ea poate reprezenta de fiecare dată altceva pentru fiecare dintre părțile unui litigiu, dar să fim în același timp optimiști în ceea ce privește această nouă reglementare, dar și cele care o însoțesc în textul noii proceduri civile, toate venind să aducă dreptul românesc în secolul al XXI-lea.

---

¹⁶ C. Bîrsan, *op. cit.*, p. 351-569.